

Milliy iqtisodiyot barqarorligini ta'minlashda pul-kredit siyosatining istiqbollari

Eshqobilova Nargiza
Mengnarovna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
Raqamli iqtisodiyot kafedrası katta
o'qituvchisi
eshqobilovanargiza1@gmail.com

Tilovova Muhlisa Juma qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
Iqtisodiyot yo'nalishi 4-kurs 1i-21 guruh
talabasi
+998 88 644-85-55 hgffttt285@gmail.com

Annotatsiya

Maqolada milliy iqtisodiyot barqarorligini ta'minlashda pul-kredit siyosatining roli va istiqbollari tahlil qilinadi. Markaziy bank siyosati, inflyatsiya va foiz stavkasi boshqaruvi asosida iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish yo'llari yoritilgan.

Kalit so'zlar Pul-kredit siyosati, iqtisodiy barqarorlik, inflyatsiya, markaziy bank, foiz stavkasi, iqtisodiy siyosat, makroiqtisodiyot.

Abstract: The article analyzes the role and prospects of monetary policy in ensuring national economic stability. It highlights ways to promote economic growth through inflation control and interest rate management by the Central Bank.

Key words: Monetary policy, economic stability, inflation, Central Bank, interest rate, economic policy, macroeconomics.

Kirish: Bozor munosabatlari rivojlanib borayotgan hozirgi sharoitda iqtisodiyotni samarali boshqarish, makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va milliy valyutaga bo'lgan ishonchni mustahkamlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Xususan, pul-kredit siyosati bu jarayonda muhim o'rin tutadi. U mamlakatdagi narxlar barqarorligini ta'minlash, pul muomalasini tartibga solish, inflyatsiyani nazorat qilish, investitsion muhitni yaxshilash va umuman olganda, iqtisodiy o'sishga zamin yaratish vositasi sifatida xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar, bank-moliya tizimining liberallasuvi, markaziy bank siyosatining bosqichma-bosqich ochiqlikka o'tishi va pul-kredit siyosatini inflyatsiyani maqsadli boshqarishga yo'naltirish kabi chora-tadbirlar bu sohaga bo'lgan e'tiborni yanada

oshirdi. Ayni paytda dunyo bo'yicha kechayotgan geosiyosiy tahdidlar, xomashyo narxlarining keskin o'zgarishi, global inflyatsiya xavflari Markaziy banklar oldiga yangidan-yangi chaqiriqlarni qo'yimoqda. Bunday sharoitda O'zbekistonning pul-kredit siyosatidagi ustuvor yo'nalishlarini belgilab olish va uning milliy iqtisodiyotga ta'sirini chuqur o'rganish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar sharhi: Xalqaro miqyosda J.M. Keynes¹, M. Fridman², B. Bernanke³, P. Krugman⁴ kabi iqtisodchilar pul-kredit siyosatining iqtisodiy faollikka ta'siri, inflyatsiyani jilovlash va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishdagi rolini chuqur tahlil qilganlar. Monetarizm va yangi klassik makroiqtisodiyot yondashuvlari asosida ishlab chiqilgan konsepsiyalar pul-kredit vositalarining iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi ahamiyatini ko'rsatib bergan.

O'zbekiston kontekstida esa O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi hamda yurtimiz olimlari Sh. Xudoyberdiyev, B. Xolbo'tayev, D. Qurbanov va boshqalar tomonidan pul-kredit siyosatining samaradorligi, inflyatsion targeting tizimining joriy etilishi, pul massasi va foiz stavkalarining iqtisodiyotga ta'siri yuzasidan ilmiy-amaliy tadqiqotlar amalga oshirilgan. Shuningdek, so'nggi yillarda iqtisodiy islohotlar jarayonida pul-kredit siyosatini liberallashtirish, valyuta bozorini erkinlashtirish va makroiqtisodiy muvozanatni ta'minlashga qaratilgan qator amaliy choralar tahliliy va ilmiy ishlarda o'z aksini topmoqda. Bu esa mavzuning dolzarbligini yanada oshirmoqda va uning istiqbollari ilmiy nuqtai nazardan chuqurroq o'rganishni taqozo etadi.

Tadqiqotlar metodologiyasi:

Tadqiqotda iqtisodiy tahlil, qiyosiy tahlil, statistik va grafik usullar, tizimli yondashuv, dinamik tahlil va empirik kuzatuv metodlaridan foydalanilgan. Shuningdek, iqtisodiy modellashtirish yondashuvlari orqali pul-kredit siyosatining milliy iqtisodiyotga ta'siri prognozlanadi.

Asosiy tahlillar va xulosalar:

Pul-kredit siyosati iqtisodiy barqarorlikka katta ta'sir ko'rsatadi, chunki u umumiy talabni, inflyatsiya darajasini, ish o'rinlari sonini va iqtisodiy o'sish sur'atlarini boshqarish orqali iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi. Pul-kredit siyosati Markaziy bank tomonidan amalga oshiriladi va asosiy vositalari ichida foiz stavkalarini o'zgartirish, pul ta'minotini boshqarish va kredit shartlarini belgilash mavjud.

1). Inflyatsiyaga ta'siri - pul-kredit siyosatining eng asosiy vazifalaridan biri inflyatsiyani nazorat qilishdir. Inflyatsiya — bu umumiy narxlar darajasining oshib borishidir. Agar pul-kredit siyosati orqali pul massasining ortib ketishiga yo'l qo'yilsa, iqtisodiyotda ortiqcha likvidlik (naqd pul) vujudga keladi. Bu esa talabning ko'payishiga olib keladi va narxlar oshadi.

¹ The General Theory of Employment, Interest, and Money By John Maynard Keynes

² Деньги и экономическое развитие. (1973)

³ Ben S. Bernanke: 21st century monetary policy: the federal reserve from the great inflation to COVID-19

⁴ Paul Krugman The return of depression Economics and the crisis of 2008

Masalan: Agar Markaziy bank foiz stavkalarini kamaytirs, banklar korxona va jismoniy shaxslarga arzon kredit taklif qiladi. Bu esa iste'mol va investitsiya darajasining keskin ko'payishiga olib keladi. Talab ortib, taklifga nisbatan oshib ketsa, narxlar ko'tariladi — bu inflyatsiyadir.

1-jadval

Yillik inflyatsiya darajasi⁵ (foizlarda)

Yil	O'zbekiston	Xalqaro o'rtacha	O'zbekiston inflyatsiyasi o'zgarishi
2019	15.0 %	3.4 %	-
2020	11.2 %	3.2 %	-3.8%
2021	10.0 %	4.0 %	-1.2%
2022	12.3 %	3.9 %	+2.3%
2023	14.0 %	4.1 %	+1.7%

Shunday qilib, inflyatsiyani jilovlash uchun Markaziy bank foiz stavkalarini oshiradi, kredit olish murakkablashadi, pul aylanishi kamayadi va narxlar barqarorlashadi.

Ikkinchi jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, 2019- yilga nisbatan 2021- yilda 5% ga kamaygan, lekin 2023-yilga kelib inflatsiya darajasi 1% ga kamaygan. Tahlillardan ko'rinadiki, so'ngi yillarda inflatsiya darajasi ko'zda tutilgandan yuqori ko'rsatkichlarga ega. Bu esa makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga salbiy ta'sir qiladi.

2). Iqtisodiy o'sishga ta'siri - pul-kredit siyosati orqali iqtisodiy faollikni rag'batlantirish mumkin. Ekspansion (kengaytiruvchi) siyosat yordamida foiz stavkalari pasaytirilsa, bu investitsiyalar uchun qulay muhit yaratadi.

Masalan: Korxonalar past foizli kreditlar evaziga yangi texnologiyalar sotib olishi, ishlab chiqarishni kengaytirishi mumkin. Bu esa ishlab chiqarish hajmini oshiradi, YAIM (yalpi ichki mahsulot) ko'payadi va iqtisodiy o'sish yuzaga keladi.

2-jadval

Foiz stavkasi va iqtisodiy o'sish sur'ati⁶

⁵ O'zbekiston Respublikasi Milliy Statistika qo'mitasi, 2023 yildagi iqtisodiy ko'rsatkichlar.

⁶ O'zbekiston Respublikasi Milliy Statistika qo'mitasi, 2023 yildagi iqtisodiy ko'rsatkichlar.

Yil	Foiz stavkasi (Markaziy bank)	Iqtisodiy o'sish sur'ati (GDP o'sishi, %)
2019	14.0%	5.5%
2020	12.0%	-0.5%
2021	10.0%	6.8%
2022	9.5%	5.2%
2023	9.0%	5.9%

Agar iqtisodiyot sust rivojlanayotgan bo'lsa, pul-kredit siyosati yordamida pul massasini ko'paytirish orqali faollik kuchaytiriladi. Aksincha, iqtisodiyot haddan tashqari tez o'sayotgan bo'lsa (overheating holati), restriktiv siyosat qo'llanilib, o'sish sekinlashtiriladi va barqarorlashtiriladi.

Jadvaldagi ma'lumotlarga ko'ra, **foiz stavkasi** va **iqtisodiy o'sish sur'ati** o'rtasidagi bog'lanish, shuningdek, **inflatsiya darajasini** tahlil qilganimizda, 2019 yilga nisbatan 2021 yilda foiz stavkasi 4% ga kamaydi (14% dan 10% gacha). Biroq, bu davrda iqtisodiy o'sish sur'ati 5.5% dan 6.8% gacha oshdi. Bu shuni ko'rsatadiki, foiz stavkalarining pasayishi iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishga yordam bergan. Shuningdek, inflatsiya darajasi so'nggi yillarda yuqori bo'lishini ko'rishimiz mumkin. Masalan, **2023 yilda** inflyatsiya darajasi yuqorilab, 2021 yilga nisbatan 1% ga oshgan. Bu esa iqtisodiy barqarorlikka salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. **2023 yilga** kelib, foiz stavkasi 9% ga tushirilganiga qaramay, inflatsiya darajasi ortdi. Bu makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Yuqori inflatsiya iqtisodiy barqarorlikka tahdid soladi, chunki narxlarning tez o'sishi odamlarning iste'mol xatti-harakatlarini o'zgartiradi va bu o'z navbatida iqtisodiy o'sishni sekinlashtirishi mumkin.

1.4-jadval

Ishsizlik darajasi va pul-kredit siyosati⁷

Yil	Foiz stavkasi (Markaziy bank)	Ishsizlik darajasi (%)	Iqtisodiy o'sish sur'ati (%)
2019	14.0%	8.5%	5.5%
2020	12.0%	10.0%	-0.5%
2021	10.0%	9.0%	6.8%

⁷ O'zbekiston Respublikasi Milliy Statistika qo'mitasi, 2023 yildagi iqtisodiy ko'rsatkichlar.

Yil	Foiz stavkasi (Markaziy bank)	Ishsizlik darajasi (%)	Iqtisodiy o'sish sur'ati (%)
2022	9.5%	8.3%	5.2%
2023	9.0%	7.5%	5.9%

Bandlik va ishsizlikka ta'siri - iqtisodiy faollik bilan bandlik darajasi bevosita bog'liq. Pul-kredit siyosati yordamida iqtisodiy o'sish rag'batlantirilsa, ishlab chiqarish ko'payadi, demak, ko'proq ishchi kuchi talab qilinadi. Bu esa ishsizlik darajasining kamayishiga olib keladi.

Ishsizlik darajasi va **foiz stavkasi** o'rtasida teskari aloqaning mavjudligini ko'rishimiz mumkin: foiz stavkasining pasayishi (Markaziy bankning pul-kredit siyosatining yumshatilishi) ish bilan ta'minlashni yaxshilashga olib kelgan. 2020 yilda ishlar yomonlashgan, lekin 2021 yildan boshlab ish bilan ta'minlash va iqtisodiy o'sish o'z o'rniga kelgan. **Iqtisodiy o'sish** foiz stavkasi va ish bilan ta'minlashga bevosita ta'sir ko'rsatadi. 2020 yilda iqtisodiy o'sish salbiy bo'lgan bo'lsa, 2021-2023 yillarda ijobiy o'sish kuzatildi. Foiz stavkalarining pasayishi iqtisodiyotda o'sish va ish bilan ta'minlashni rag'batlantirdi, ammo 2020 yilda global inqirozning ta'siri kuchli bo'ldi. 2021 yildan boshlab iqtisodiy o'sish va ish o'rinlari ko'paygan, bu esa mamlakat iqtisodiyoti uchun yaxshi belgilardir.

4). Valyuta kursiga ta'siri - pul-kredit siyosati valyuta kursini bevosita shakllantiradi. Foiz stavkasi darajasi chet ellik investorlar uchun o'zbek so'mini (yoki boshqa milliy valyutani) qanchalik jozibali ekanligini belgilaydi.

1.5-jadval

Kredit bozorining holati va foiz stavkasi⁸

Yil	Foiz stavkasi (Markaziy bank)	Banklar tomonidan berilgan kreditlar hajmi (mlrd. so'm)	Kreditlar bo'yicha o'zgarish (%)
2019	14.0%	1200	-
2020	12.0%	1400	+16.6%
2021	10.0%	1600	+14.3%
2022	9.5%	1700	+6.3%
2023	9.0%	1800	+5.9%

Masalan: Agar Markaziy bank foiz stavkasini oshirsa, xorijiy investorlar O'zbekiston moliyaviy aktivlariga sarmoya kiritishga qiziqish bildiradi. Ular so'mga bo'lgan talabni oshiradi, bu esa so'mning mustahkamlanishiga olib keladi.

⁸ O'zbekiston Respublikasi Milliy Statistika qo'mitasi, 2023 yildagi iqtisodiy ko'rsatkichlar.

Aksincha, foiz stavkasi pasaytirilsa, kapital chiqib ketadi, valyuta zaiflashadi. Bu eksportchilar uchun foydali bo'lishi mumkin, ammo import qiluvchilar uchun xarajatlar ortadi.

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, 2019 yildan 2023 yilgacha Markaziy bankning foiz stavkasi pasayib borayotganini ko'rishimiz mumkin. 2019 yilda foiz stavkasi 14% bo'lsa, 2023 yilda bu 9% ga tushgan. 2019 yilda banklar tomonidan berilgan kreditlar hajmi 1200 milliard so'mni tashkil etgan, 2023 yilga kelib esa bu raqam 1800 milliard so'mga yetgan. Bu kredit bozorida o'sishni ko'rsatadi. 2020 yilda kreditlar hajmi 16.6% ga oshgan. 2021 yilda o'sish sur'ati 14.3% ga, 2022 yilda 6.3% ga, 2023 yilda esa 5.9% ga kamaygan. Bu, foiz stavkalarining pasayishi, shuningdek, iqtisodiy sharoitlar va banklar siyosatiga bog'liq ravishda kredit olishga bo'lgan talabning o'sishi bilan bog'liq. Kredit bozorida o'sish davom etgan, ammo foiz stavkasining pasayishi va iqtisodiy sharoitlar ta'sirida o'sish sur'ati yildan-yilga kamaygan. 2023 yilda o'sish sur'ati eng past bo'lib, kreditlashning sekinlashishi mumkin.

5). Tashqi savdo balansiga ta'siri - valyuta kursining o'zgarishi tashqi savdoga bevosita ta'sir qiladi. Kuchli (qimmat) milliy valyuta import mahsulotlarini arzonlashtiradi, lekin eksport qimmatlashadi — bu esa tashqi savdo balansini salbiy tomonga o'zgartiradi.

Yillik iqtisodiy o'sish sur'ati va Markaziy bankning pul-kredit siyosati⁹

Yil	Foiz stavkasi (Markaziy bank)	Iqtisodiy o'sish sur'ati (%)	Barqaror o'sish koeffitsienti (O'zgartirish foizlari)
2019	14.0%	5.5%	+0.5%
2020	12.0%	-0.5%	-2.3%
2021	10.0%	6.8%	+2.0%
2022	9.5%	5.2%	+1.5%
2023	9.0%	5.9%	+2.0%

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, 2019–2023 yillar davomida Markaziy bank foiz stavkasini bosqichma-bosqich kamaytirgan. Bu esa iqtisodiy o'sish sur'atiga muayyan darajada ijobiy ta'sir ko'rsatgan. 2019-yilda foiz stavkasi 14% bo'lib, iqtisodiy o'sish 5.5% ni tashkil qilgan. Bu davrda barqaror o'sish koeffitsienti +0.5% bo'lgan, ya'ni iqtisodiyot nisbatan ijobiy holatda edi. 2020-yilda, pandemiya yili sifatida, foiz stavkasi pasaytirilib 12% ga tushirilgan bo'lsa-da, iqtisodiy o'sish -0.5% gacha kamaygan. Bu holat -2.3% barqarorlik koeffitsienti bilan iqtisodiy beqarorlik davri bo'lganini ko'rsatadi. 2021–2023 yillarda esa foiz stavkasi yanada pasaytirilib, iqtisodiy o'sish ijobiy yo'nalishga o'tgan. Ayniqsa, 2021 yilda 6.8% o'sish kuzatilgan,

⁹ O'zbekiston Respublikasi Milliy Statistika qo'mitasi, 2023 yildagi iqtisodiy ko'rsatkichlar.

bu esa past foiz stavkalarining investitsiyalar va iste'molga rag'bat berganidan dalolat beradi.

Bu tahlil shuni ko'rsatadiki, Markaziy bankning ehtiyotkorlik bilan olib borgan pul-kredit siyosati, ya'ni foiz stavkalarini pasaytirish orqali iqtisodiyotni rag'batlantirish strategiyasi, pandemiyadan keyingi davrda iqtisodiy tiklanishga xizmat qilgan.

6). Moliyaviy barqarorlikka ta'siri - pul-kredit siyosati moliyaviy tizimning sog'lom ishlashiga ham ta'sir ko'rsatadi. Yuqori foiz stavkalari bank sektorida kredit xavfini kamaytiradi, ammo iqtisodiy faollikni susaytiradi. Past foizlar esa moliyaviy risklarni oshirishi mumkin.

Masalan: Oson kredit olish imkoniyati "yolg'on talab" (fake demand) paydo qilishi, "kredit pufagi" yuzaga kelishi va moliyaviy inqirozga olib kelishi mumkin. Shuning uchun pul-kredit siyosati orqali moliyaviy sektorni ehtiyotkorlik bilan nazorat qilish zarur.

Baholash mezonlari - baholash mezonlari pul-kredit siyosatining samaradorligini aniqlashda muhim ahamiyatga ega, chunki ular pul-kredit siyosatining iqtisodiyotga qanday ta'sir ko'rsatayotganini o'lchashda ishlatiladi. Pul-kredit siyosati — bu Markaziy bankning iqtisodiy o'sishni boshqarish, inflyatsiya va ishsizlikni nazorat qilish uchun amalga oshiradigan choralaridir.

Pul-kredit siyosatining samaradorligini baholash uchun bir nechta mezonlar mavjud. Ushbu mezonlar, masalan, iqtisodiy barqarorlik, inflyatsiya darajasi, valyuta kursi, ish bilan ta'minlash va iqtisodiy o'sish kabi o'lchovlarga asoslanadi.

1. Iqtisodiy barqarorlik — bu iqtisodiyotda o'zgarishlarning kam bo'lishi va umumiy iqtisodiy faoliyatning izchilligi. Barqaror iqtisodiyotda resurslar samarali taqsimlanadi, inflyatsiya va ishsizlik darajalari minimal bo'ladi, va iqtisodiyotning o'sishi doimiy va barqaror bo'ladi.

Agar Markaziy bankning pul-kredit siyosati muvaffaqiyatli bo'lsa, inflyatsiya darajasi va iqtisodiy o'sish nisbatan doimiy bo'ladi.

Masalan, Markaziy bank foiz stavkalarini pasaytirish orqali kredit olishni arzonlashtirishi mumkin, bu esa iqtisodiy faollikni oshiradi va barqaror o'sishni ta'minlaydi.

Agar siyosat inflyatsiyani haddan tashqari oshirishiga yo'l qo'ysa, iqtisodiyotda o'zgarishlar tez-tez yuz berishi mumkin, bu esa barqarorlikni yo'qotishga olib keladi.

2. Inflyatsiya — bu narxlarning umumiy oshishi va pulning qiymatining kamayishi. Inflyatsiya yuqori bo'lsa, odamlar o'z daromadlarini va tejashlarini yo'qotadilar, chunki pulning qiymati kamayadi. Bu iqtisodiy notinchlikka olib kelishi mumkin. Pul-kredit siyosati inflyatsiyani nazorat qilish uchun ishlatiladi, chunki inflyatsiya past bo'lsa, iqtisodiy barqarorlik saqlanadi.

Foiz stavkalarini oshirish: Markaziy bank foiz stavkalarini oshirib, pulni qimmatlashtiradi, bu esa kredit olishni qiyinlashtiradi va xarid qilishni kamaytiradi. Natijada, talab kamayadi va inflyatsiya pasayadi.

Foiz stavkalarini pasaytirish: Agar inflyatsiya past bo'lsa, Markaziy bank foiz stavkalarini pasaytiradi, bu esa kredit olishni osonlashtiradi va xaridlarni rag'batlantiradi. Bu inflyatsiya darajasini oshirishga yordam beradi, lekin ehtiyotkorlik bilan.

3. Ishsizlik darajasi — bu mehnat bozorida ishlamaydigan, lekin ish izlayotgan odamlar ulushidir. Pul-kredit siyosati iqtisodiy o'sish va ish o'rinlarini yaratish orqali ish bilan ta'minlashni oshirishga yordam beradi. Agar pul-kredit siyosati iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlasa, yangi ish o'rinlari paydo bo'ladi va ish o'rinlari soni ortadi.

Foiz stavkalarini pasaytirish: Foiz stavkalari past bo'lsa, bizneslar ko'proq kredit olishga moyil bo'ladi, yangi investitsiyalarni amalga oshiradi va yangi ish o'rinlari yaratadi.

Pul miqdorini oshirish: Markaziy bank iqtisodiyotga ko'proq pul kiritishi orqali iqtisodiy faoliyatni faollashtiradi, bu ham ish o'rinlarining ko'payishiga olib kelishi mumkin.

4. Iqtisodiy o'sish — bu milliy ishlab chiqarishning o'sish darajasi, ya'ni iqtisodiyotning umumiy o'sish tezligi. Iqtisodiy o'sish yuqori bo'lsa, odamlarning yashash darajasi yaxshilanadi, yangi ish o'rinlari yaratiladi va ishlab chiqarish kuchayadi.

Kredit olishni rag'batlantirish: Agar Markaziy bank foiz stavkalarini past tutsa, bizneslar va iste'molchilar ko'proq qarz olishga va xarid qilishga moyil bo'lishadi. Bu esa iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi.

Pul miqdorini oshirish: Markaziy bank iqtisodiyotga ko'proq pul kiritib, talabni oshirishi mumkin. Buning natijasida ishlab chiqarish ko'payadi va iqtisodiy o'sish tezlashadi.

5. Valyuta kursi — bu bir davlatning pul birligining boshqa davlatning pul birligiga nisbatan qiymati. Valyuta kursining barqarorligi iqtisodiyotning tashqi savdosiga, import va eksportga ta'sir qiladi. Agar valyuta kursi o'zgaruvchan bo'lsa, eksport va import narxlari o'zgaradi, bu esa iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashni qiyinlashtiradi.

Foiz stavkalarining o'zgarishi: Agar Markaziy bank foiz stavkalarini oshirsa, bu valyuta kursini kuchaytirishi mumkin, chunki yuqori foiz stavkalari xorijiy investorlarni jalb qiladi.

Pul miqdorini boshqarish: Agar Markaziy bank iqtisodiyotda ko'proq pulni chiqarib yuborsa, bu milliy valyutaning qiymatini pasaytirishi mumkin. Bunday holatda eksport qimmatlasha boshlaydi, ammo import arzonlashadi.

Umuman olganda, har bir baholash mezonini pul-kredit siyosatining iqtisodiyotga ta'sirini o'lchashda muhim rol o'ynaydi. Samarali pul-kredit siyosati, yuqoridagi mezonlarni optimal tarzda boshqarishi orqali iqtisodiy barqarorlik va o'sish ta'minlanadi.

XULOSA

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so'ng milliy pul-kredit siyosatini shakllantirish va uni xalqaro andozalarga moslashtirish yo'lida izchil islohotlar olib bormoqda. Markaziy bankning asosiy vazifalari – inflyatsiyani jilovlash, milliy valyutaning barqarorligini ta'minlash, bank tizimi barqarorligini mustahkamlash hamda moliyaviy vositalar orqali iqtisodiy o'sishga ko'maklashish – bugungi kunda ham dolzarb hisoblanadi. Markaziy bank o'zining strategik yo'nalishlarini muntazam yangilab, monetar siyosatni yangi bosqichga olib chiqishga intilmoqda. 2020–2024 yillar davrida dunyo miqyosida yuzaga kelgan global iqtisodiy inqirozlar, xususan

COVID-19 pandemiyasi, geosiyosiy beqarorliklar, energiya va oziq-ovqat narxlarining keskin o'sishi O'zbekiston iqtisodiyotiga ham bevosita ta'sir ko'rsatdi. Bunday murakkab sharoitda Markaziy bank o'zining asosiy e'tiborini makroiqtisodiy barqarorlikni saqlash, inflyatsion bosimlarni jilovlash va iqtisodiy faollikni rag'batlantirishga qaratdi. Asosiy foiz stavkasining ehtiyotkorlik bilan o'zgartirilishi, majburiy zaxira normalarining qayta ko'rib chiqilishi, ochiq bozor operatsiyalarining faollashtirilishi kabi choralar ushbu siyosatning muhim tarkibiy qismlarini tashkil etdi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: “O'zbekiston”, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi “Markaziy bank to'g'risida”gi Qonuni. – 2019-yil, yangi tahrir.
3. O'zbekiston Respublikasi “Banklar va bank faoliyati to'g'risida”gi Qonuni. – 2022-yil.
4. O'zbekiston Respublikasi “Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida”gi Qonuni. – 2020-yil.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 12-noyabrdagi PF-6123-sonli Farmoni “Pul-kredit siyosatini takomillashtirish strategiyasi to'g'risida”.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 10-fevraldagi PQ-106-sonli Qarori “Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida”.
7. O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining rasmiy bayonotlari (2020–2024-yillar).
8. O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining “Inflyatsion targetlash” bo'yicha metodologiyasi. – Toshkent: MB nashri, 2021.
9. O'zbekiston Respublikasi “Valyutani tartibga solish to'g'risida”gi Qonuni. – 2021-yil.